

Fekete bárány

Bánáti bolgárok (Vinga, Óbesenyő, Románia)
anekdotakincséből

Új szolga – új rend

– Ivan – szólt a gazda szolgájához –, reggel korán keltsél fel, mert megyünk dolgozni!

– Jól van, gazda – így a szolga –, csak ne felejts el szólani, hogy fölébresz-szelek!

Ó, anyácskám!

Az oláh, kit először vittek el hajtónak, nem látott még nyulat. Leginkább ezért is állt be ott a legények közé.

A vadászon a szpáhi elejtett egy zergét. Ahogy vitték hozzá, az oláh csak nézte, s csudálkozva felkiáltott:

– Ó, anyácskám! Mekkora nagy nyúl!

– Hé, nem nyúl ez, te – nevétek a társai –, hanem bizony zerge.

Az oláh még jobban elámult:

– Látom, milyen hatalmas nagy nyúl a zerge!

Tudom én?

Kérdezi a pap a keresztpát:

– Milyen nevet adtok a gyermeknek?

– Istenem, ha én azt tudnám!

– Hát téged hogy hívnak?

– Engem Sztojan Persorénak hívnak.

– Add akkor neki a te nevedet!

– No jó, atyám, de én akkor maradhatok név nélkül?

Még a végén rokonok lesztek

Két barát úgy összeveszett, hogy már kölcsönösen leszamarazták egymást.

– Látom, nemsokára vége a civakodásotoknak – jegyezte meg egy harmadik. – Hisz rokonok lesztek egykettőre!

Minden dolognak megvan az embere

Megállított a koldus egy gazdát, kérlette:

- Adjál szegény nyomorultnak, jó gazda, adj egy forintot!
- Hogy képzeled, hogy egy egész forintot kérjél tőlem?
- Már megbocsáss, gazda, hogy lenne az sok? Ha jobban értesz hozzá nálam, tessék, mostantól kolduljál te, én meg leszek a gazda!

Igaz

- Igaz, hogy a fekete bárányok kevesebbet legelnek a fehérekénél? – kérdezte valaki egy juhásztól.
- Igaz – így a válasz.
- De mért?
- Azért, mert kevesebb a fekete bárány, mint a fehér.

Vendégek vendégségben

Egyszer a fősvény is vendégeket hívott ebédre, de mind éhesen maradt, nem-hogy jóllakott volna.

- Mikor jöttök megint vendégségbe? – kérdezte a fősvény házigazda vendégeit kísérvé kifelé.
- Hát, ha lehet, mi most jönnénk – felelték a meghívottak.

A cigány az cigány

Bement egyszer a cigány a bíróhoz, de még előtte levette csizmáját az ajtóban. Amíg odabenn volt, ellopták a csizmáját. Elkezdett óbégatni, de közben jöttek a csendőrök: hozták a fiút, aki ellopta a pár csizmát, és sarunak vágta szét őket.

A cigány ezt felpanaszolta, a bíró meg mindezt látta; megkérdezte: mibe kerül a csizma.

Megörvendezve feleli a cigány:

- Patkóval új korában 12 forintot ért. Azóta kétszer foltoztam három forintért, négyszer vasaltam, ez külön-külön 1 forint és tíz krajcár. Összesen 19 forint 40 krajcárba kerül!

Szondi György fordításai

Julien Green

Világvége

(Részlet)

1940. június

Néhány napja Lisszabonban vagyok, szegényes szobám, ahol ezeket a sorokat írom, tágas és fedett piacra néz; távolabb sárga házak emelkednek sorban, egészen a dombtetőig, amelyet a Saint-George-kastély lórésekkel teli erődje és szélben lebegő zászlói koronáznak meg. A francia csapatok tegnap kaptak parancsot a tűzszünetre.

Naplóm egy mára már bizonyára elkallódott füzetében írom, hogy Európa 1939. szeptember 3-án revolvvert szegezett saját halántékára; 1940. május 10-én pedig meghúzta a ravaszt. Minden véget ért. Nincs többé Franciaország; néhány hét leforgása alatt ezer év kultúrája süllyedt el. Úgy hittük, az építmény szilárd, de összedőlt. Jól öltözött, ám ostoba politikusokból álló kormányzat, vén csatalovakból verbuválódott vezérkar – a csatalovak ugyan kortalanok, bár a fiatalok bizonyos értelemben még rosszabbak, mint vén társaik –; minden egy csapásra ért véget, eltűnt a Történelemnek nevezett nagy bűvész kalapjában.

Az embereken sokkal inkább a döbbenet, mint a félelem vagy a szomorúság uralkodik. Az utcákon csodálkozó tekintetű száműzöttek beszélgetnek egymással. Álmodozó emberekhez hasonlóak, éppúgy, mint a Zsoltárok könyvének zsidói, de szájukból nem nevetés hallatszik, és nyelvük nem dalra fakad.

*

Hogy biztonságba helyezzem a számomra legértékesebbnek tűnő tárgyakat, tavaly május 18-án nővérem unszolására, ám határozottan akartam ellenére összecsomagoltam néhány emléktárgyat, festményt, a papírjaimat, az útinaplómat, és elutaztam Párizsból. Az előző évben egy kézirattal teli ládát és egy bőrdnyri könyvet már magammal vittem Virginiába. Gide kitűnőnek találta az ötletet, és bátorított, „hiszen sohasem lehet tudni – mondta –, bármikor rosszabbra fordulhatnak a dolgok”. Az Anschluss, a Szudéták... Európa a világ *beteg embere* lett, hozzatenném: lelki betege.

Az igazat megvallva, ekkor még kevesen gondoltak arra, hogy elutazzanak; és annyira nevetségesnek is tűnt, hogy mindenkit arra kértem, intézze úgy, hogy szökésem titokban maradjon, és mondják otthon azt, hogy Eleanor nővéremet szerettem volna felkeresni, aki egy esetleges angol-olasz összecsapás elől már vélhetően elutazott Genovából és Mentonba ért. Én azonban Paubamentem. Egyik legkedvesebb amerikai barátnőnk, Mary Caumartin egy gyönyörű villában lakott lányaival az Orthez úton, nem messze a várostól.

Ez a kitűnő asszony tárt karokkal fogadott, egy percet sem vesztegetett, hogy biztosítson, helyesli a cselekedetemet, és két-három óra elteltével egészen otthonosan éreztem magam a házában. A kertészlakban aludtam, amelyben a lehető legcsupaszabb, ámde egy rendkívül kényelmes szobát

rendeztek be számomra. Csaknem az egész nap rádióhallgatással telt, a híreket a lehető legaprólékosabban magyarázgattuk, minden mondatfoszlányban, melyet kíváncsiságunk prédájául vetettek, újabb és újabb jelentést kerestünk. Olykor Németország szolgálatába lépett francia és angol tisztok is megszólaltak, mégis képtelenségnek, de éppúgy nyugtalanítónak és rémisztőnek is tűnt számunkra mindaz, amit mondtak. A szövetséges csapatok győzelmébe vetett hitünk ekkor még teljes volt, még a pillanatnyi kétely is árulásnak tűnhetett volna. Ekkor persze már túl voltunk az első komoly holland és belga kudarcokon, de reményeinket ez egy csöppet sem kezdte ki.

Legfőbb aggodalmam az volt, hogy mit gondolhatnak rólam Párizsban maradt ismerőseim. Elképzelttem, milyen gúnyos megjegyzések keringhetnek azokban a körökben, amelyekben forogtam. „Green jól elébevagott a dolgoknak...” stb. Ekkor még nem tudtam, hogy nem én voltam az első, és hogy Maurois már korábban összezecsomagolt, mások pedig – mint Darius Milhaud, Dalí, Jouvet, Charles Boyer – nem tértek haza külföldről. Szüntelenül arról beszéltem, hogy visszatérek Párizsba, és szinte csak erről írtam naponta Anne-nak, aki a belga menekültekkel foglalkozott. Anne minden alkalommal azt felelte, hogy az élet semmit sem változott, csupán az utcák ürültek ki egy kissé; és lassacskán felfedeztük, hogy előttem többen is elutaztak már, a norvégiai expedíciót követően, amely az igazi háború kezdetét és a furcsa háború végét jelentette.

*

Mivel amerikai voltam, elutazásom teljesen természetes volt, de a *Varouna* című regényem miatt sze-

rettem volna visszatérni az avenue de la Bourdonnais-re; kijavítottam a kefelevonatot, a regénynek még nyár előtt meg kellett jelennie; ezért is határoztam úgy, hogy az elkövetkező napokban elutazom Pauból, ám ekkor ért villámcsapásként Párizs bombázásának híre. Hónapok óta rettegtünk attól, hogy meghalljuk ezt a hírt, de mindeközben vártuk is, jelentős helyet foglalt el a jövőtől való félelem születe álmainkban, hiszen egyszerre hordozta magán a lehetetlen és az elkerülhetetlen bélyegét; hogy a rémálom valósággá vált, váratlan méretű csapás volt, hiszen a valóság sem más, mint a rémálom egy tényleges formája. Első felindulásomban arra gondoltam, ál-hír. Másnap aggódva vártam valamiféle megnyugtató levelet vagy táviratot nővérem és a barátaim hogylétéről, hiszen a legellentmondásosabb hírek kaptak szárnyra.

Először úgy tudtuk, kevés áldozat volt, majd néhány órával később a rádió bejelentette, hogy az áldozatok száma magasabb, mint ahogy azt korábban mondták, de a város nem sok kárt szenvedett. A németek, amellettt hogy demoralizálni próbálták a fővárost, Belgiumban és Franciaország északi részén visszaszorították a szövetséges csapatokat. Páncélos alakulataik ékként mélyedtek csapatainkba, a Maginot-vonal pedig gyakorlatilag semmire sem volt jó, egy régmúlt háború műve volt, földi erődítmény az ejtőernyők, a harcvonalak mögé szálló gyilkos párták idején.

III. Lipót király átállása először mindenkit lesújtott, de a korábbi közhangulat hamar helyreállt. A dunquerque-i győzelem, vagy amit akként próbáltak elhitetni az emberekkel, csekély vigaszt hozott mindaddig, amíg tudomást nem szereztünk az igazságról.

Barátaimtól meglepő híreket kaptam Párizs bombázásáról. Legfőképpen az döbbenette meg őket, hogy a robbanások leírhatatlan hangerővel bírtak, miközben az ellenséges repülőgépek láthatatlanok maradtak a derűs égbolton. Nagykövetünk, William Bullitt is kis híján a bombázás áldozatává vált egy hivatalos épületben.

A németek mindazonáltal folytatták offenzívájukat. Ha valaki elég éleslátó volt, annak néhány nap is elegendő volt ahhoz, hogy megértse, a németek előrenyomulásában volt valami ellenállhatatlan, és hogy a szövetségesek csupán a folyamatos visszavonulást remélhették, anélkül hogy lehetővé tennék a németek számára, hogy a francia-angol frontvonalat megtörjék. Ettől az új manővertől vártuk a megváltást. Ekkor még teljes volt az öreg Weygand-ba vetett hitünk. Mindenki bízott benne, hogy véghezviszi a csodát, amely kihúz minket a bajból, mint 1914-ben Marne-nál; mennyire igaz, hogy a legtöbb ember csupán a hasonlóságok alapján okoskodik. Elkéstünk egy háborúval, és az 1914-es tábornoknak inkább naftalin-szagú fiókjába kellett volna rejtenie régi katonasapkáját, kitüntetéseivel együtt. De nem vagyok francia, ezért hát nem bocsátkozom részletekbe a politikai kapcsolatrendszer felelősségéről, noha a nép bőre volt a tét.

Akkori lakhelyem Lourdes közelében volt, ahol az a hírt járta, hogy egy karmelita kolostor apácájának megjelent Lisieux-i Szent Teréz, aki Hitler bukását egy olyan időpontra jósolta, amikor, úgy tűnik, minden elveszett; ezért is fogadták sokan oly lelki nyugalommal a rosszabbnál rosszabb híreket, ez e megnyugtató jóslat szülte határtalan bizalomban gyökerezett. Általános naivitás ütötte fel a fejét, és ez a remény minden formájára rá-

nyomta a bélyegét. Noha rosszul álltak a dolgok, nem kellett volna még ennél is rosszabbnal állniuk ahhoz, hogy valóra váljon a csoda?

A reménység forrását mások Nostradamus nyakatekert próféciáiban keresték, amelyek szerint a németek hatalmas vereséget szenvednek majd Poitiers-nál; de hogy a németek Poitiers-ig nyomulhatnak, oly mértékű csapást feltételezett, amely minden képzeletet felülmúlt, és a szakértők egyöntetű véleménye szerint a prófécia egy másik háborúról szólt, amely bizonyára a század vége felé következik majd el. Kezdtük lehetségesnek vélni, hogy Párizst bekerítik, noha a gondolat, hogy a várost elfoglalhatják, blaszfémiához volt hasonlatos.

A német csapatok Forges-les-Eaux-ba nyomulása mindenkit letaglózott, Normandia ettől kezdve nyitva állt a megszálló csapatok előtt, és Párizs bekerítése is egyre valószínűbbnek tűnt. Nostradamus kijelentései szerint úgy tűnt, hogy a németek egy hétig lesznek Poitiers-nál, anélkül hogy behatolnának a városba, és az asztrológus homályos álmodozásaiba vetett hit akképpen növekedett, ahogyan a fegyvereink hatalmába vetett remény csökkent. Hivatalos közleményekben a fővárosról nem esett szó, noha a csata, amelyet a hangzatos *franciaországi csata* névvel illetünk, egyik napról a másikra a *párizsi csata* nevet vette fel.

Kormányzati körökben forgó barátaimtól telefonon tudtam meg, hogy némely szolgálatot már áthelyeztek Tours-ba, és hogy Moulins-ig tervezik a visszavonulást; de mindnyájan oly vakok voltunk, és a hasonlóságok még a legkételkedőbbekre is oly erősen hatottak, hogy továbbra is makacsul hittünk Németország mielőbbi összeomlásában. A propaganda ostobasá-

gai a maguk útját járták: a kormányzat áthelyezése bölcs döntés volt, amelyet egyfelől egy újabb bombázás veszélyének félelme sugallt, másfelől az a vágy, hogy megóvjuk a világ egyik legszebb városát azáltal, hogy nyílt várossá nyilvánítjuk.

Egyébiránt 1914 szeptemberében a kormányzat nem hagyta el Párizst éppígy? Ez az emlék azonban sokkal inkább megnyugtató, mint aggasztó volt, olyannyira biztosak voltunk abban, hogy az első világháború egy újabb változatában veszünk részt, amely bizonyára még nyár előtt végleges győzelemmel végződik.

A defetisták persze előszeretettel emlegették a tartalékok hiányát. A válaszuk az volt, hogy a francia hadi felszereltség minősége majd ellensúlyozza a szövetséges tankok alacsony számát, és végül magunk is elhittük, hogy a német tankok kartonpapírból készültek. Mindazonáltal kezdtük felismerni azt az emberfeletti és szinte gépies elszántságot is, amellyel a német katonák a meghódított országba nyomulnak. Azt mesélték, úgy mentelnek, akár a gépek; ha egy tank célba veszi őket és egészen közel megy hozzájuk, inkább hagyják, hogy a tank átgázoljon a testükön, mint hogy akár egy talpalatnyi földet is átengednének. Ilyen és ehhez hasonló ostobasá-

gok tarkították a szokásos rádiós beszélgetéseket. Óhatatlanul is egyfajta rémülettel vegyes csodálatot éreztünk azok az emberek iránt, akik képesek voltak effajta önmegtagadásra, amely, azt mesélték, az individualitás teljes hiányából és az általános agymosáson átesett embermilliók alávettségéből fakadt, amely vezérük megmagyarázhatatlan hatalmának szólt. Amit lépten-nyomon a német hadsereg fanatizmusának mondtak, még a legderülátóbbakat is aggasztotta, azokat is, akik feltétel nélkül hittek Párizs mindenhatóságában és a francia hadtudomány tévedhetetlenségében. Ugyanakkor egyre világosabbá vált, hogy a legmerészebb és a legbölcsőbb stratégia sem képes megmenteni egy olyan hadsereget, amely kezd kifogyni tartalékaiból. Lelkünk mélyén ezt mindnyájan jól tudtuk, noha nem vettünk róla tudomást.

A szobám falára tűztem egy újságból kivágott hadi térképet, ám a német előrenyomulás oly gyors volt, hogy néhány nap elteltével a hivatalos közleményekben elhangzott nevek már nem szerepeltek rajta; végül leléptem a falról, anélkül hogy bátorságot vettem volna arra, hogy valóságosabbal helyettesítem.

Oszkó Edina fordítása

Julien Green (1900–1998) amerikai író, nevéhez fűződik számos novella, négykötetes önéletrajza és híres, tizenkilenc kötetes, 1919 és 1998 között írt naplója. Elsősorban franciául írt, és ő volt az első nem francia, akit az Académie française tagjai közé választott.

A 16–43. oldalon tavalyi pályázatunkon jelentkező szerzők műveit közöljük.

A Cédrus Művészeti Alapítvány és a Napút folyóirat 2013. évi kiírásának mintegy félezer pályázója közül nagyon sokan jelentkeztek több vagy igen terjedelmes munkával; elbírálásukkal az ígért határidőre a szerkesztőség tagjai elkészültek. A (rész)közlésre elfogadott prózai munkákat, tanulmányokat, dokumentumszövegeket valamint verseket 2015. februári számunkkal bezárólag folyamatosan tesszük közzé a pályázat logójával megjelölten vagy füzetmelléleteinkben.

PRÓZA, DRÁMA

T. Ágoston László, Árgyelán Erzsébet Katalin (műfordítás), **H. Bajkai Judit** (műfordítás), **Balogh Virág Katalin** (műfordítás), **Bekes József, Biacsi Mónika** (műfordítás), **Brunner Zsanett Anna, Dett Liliána, Dobry Judit** (műfordítás), **Fülöp Antal, Hamerli Nikolett** (műfordítás), **Hollós Judit Katalin** (műfordítás), **Károly Judit** (műfordítás), **Kecsmár Szilvia, Kis Tamás, Kovács Éva, Kő-Szabó Imre, Magén István, Mezey László Miklós, Oberczián Géza, Palme Zsuzsanna, Papp Dénes, Pleyer Adrienn, Saitos Lajos, Sall László, Sófi Boglárka, Szilágyi Perjesi Katalin, TEA – Takács Edina Adel, Tiszai P Imre, Tóth Dániel** (műfordítás)

ESSZÉ, TANULMÁNY

Vasvári Zoltán

VERS

Bakos Zoltán, Barabás Irén, Barcza Katalin, Berki Ádám, Bodó Bence-Lehel, Botos Ferenc, Bujáki Judit (műfordítás), **Csirke Zoltán, Déry Lucy, Dudás Sándor, Ferkai Luca Anna, Fittler Áron** (műfordítás), **Gál Erika** (műfordítás), **Galgóczi Máté, Heniger-né Barabás Marianna, Kincses Edit, Kiss B. Zsolt, Kolarics Andrea, Kovács Zsolt, Kozák Vilma, Kulik Tamás, Liszói Gyuricza József, Majoros Zsuzsanna** (műfordítás), **Martini Noémi, Mészáros László, Mohai Szilvia** (műfordítás), **B. B. Nala, Nyírfalvy Károly, Oláh Dóra, M. Pálffy Erika** (műfordítás), **Pápay Eszter, Serfőző Krisztián, Sonyovszki László, Stonawski József, Szabó Jolán, Szakállas Zsolt, Szalma Éda, Szász Anna, Szentgyörgyi László, Tiszai P Imre, Tóth Dániel, Utsai Hajnalka, Várnai Gina, P. Vida Gabriella**

Részletek közlésén túlmenően FÜZET vagy KÖNYV formájában is kiadhatónak találtuk, a Napkút Kiadóra bízva megjelentetésük útjának egyengetését, az alábbi kéziratosokat:

Fodor Balázs (verseskötet), **Kálmánchey Laura** (gyermekverskötet), **Köbölkúti Varga József** (próza-kötet), **Gulisio Tímea** (verseskötet)

A Napút 2013. évi nívódíjasai:

Bekes József, Biacsi Mónika, Dobry Judit és Saitos Lajos

Minden pályázónak köszönjük, hogy műhelyünket munkájukkal megkeresték. Sokat olvastunk. Merítettünk. Fel is fedeztünk. További alkotó kedvet kívánunk! (A szerkesztőség)